

مهمترین نکته ای که باید در مورد رشد و تکامل کودک خود به یاد داشته باشید این است که کودکان با سرعت های متفاوتی رشد می کنند. مانند تمام کودکان، فرزند شما نیز در زمان مقتضی می خندد، سرش را نگه می دارد و اشیاء را به چنگ می گیرد. اما این را بدانید که کودک شما یک انسان منحصر به فرد است. او اعمال خود را صرفاً به این دلیل که در کتابی بیان شده یا شما از او می خواهید و انتظار دارید، انجام نمی دهد. " زمان مناسب " برای او هنگامی است که آمادگی انجام کاری را پیدا کرده باشد. شما نمی توانید سرعت رشد و تکامل کودک را بیشتر کنید، اما اگر به اندازه کافی عشق و محبت و توجه به او نشان دهید، دقیقاً چیزی را به او داده اید که احتیاج دارد.

روند تکامل

تکامل روندی خطی نیست. در برخی موارد به نظر می رسد کودک شما به عقب برگشته. برای مثال، ممکن است کودک شما که همیشه در طول شب به خوبی می خوابیده برای چند شب متوالی، ناگهان نیمه های شب بدون هیچ علت خاصی هرسه- چهار ساعت یک بار از خواب بیدار شود. به این ترتیب به نظر می رسد که تکامل اوسیری روبه عقب داشته، اما این روند تکامل در واقع رو به جلو است؛ زیرا یکی دو هفته بعد متوجه می شوید که

هشیارتر شده و بهتر به اطرافیان خود پاسخ می دهد و در طول روز کمتر نیاز به خواب دارد.

عوامل موثر بر تکامل

دریافت محرک های محیطی کودک است و در حقیقت اعضای خانواده اغلب بیشترین تحریک های محیطی را بر کودک وارد می کنند. ضمن آنکه خانواده ها به طور عمده تماس کودکان با محیط تکامل، از عمل متقابل ویژگی های فردی (عوامل ژنتیک و بیوفیزیکی) و تجارب حاصل از قرار گرفتن در معرض عوامل محیطی ایجاد می شود. عوامل محیطی شامل ابعاد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی و زیست محیطی است. بیشترین تجارب و تاثیر پذیری کودک، از محیط خانواده است. خانواده منبع اولیه اطراف را نیز کنترل می کنند. تحقیقات علمی نشان داده است که تقریباً و شاید تحقیقا، هیچ جنبه ای از تکامل کودکان را نمی توان منحصر با عوامل از پیش تعیین شده یعنی ژنتیک مربوط دانست. در تکامل کودک، شرایط محیطی گسترده ای ایفای نقش می کند. بعضی از این عوامل در حقیقت به خود کودک برمی گردد و به راحتی قابل تشخیص است. از آن جمله می توان به شرایط محیط فیزیکی کودک و نیز مدت زمانی که والدین به فرزند خود اختصاص می دهند و نیز نوع و گستردگی مراقبتی که نسبت به وی اعمال می کنند، اشاره

کرد. در مقابل، عوامل دیگری هم وجود دارند که هر چند دورتر هستند، ولی از طرق گوناگون به شرایطی که رشد و تکامل کودک را ارتقا می بخشد، کمک می کنند مانند قوانین، سیاست ها، محیط زندگی و حمایت هایی که زمینه آن از طریق جامعه برای او فراهم می شود. تکامل کودک خردسال، عامل اساسی تعیین کننده سلامت، رفاه اجتماعی- اقتصادی و آینده خوب او در سرتاسر زندگی است. کودک، خود یک بازیگر اجتماعی است که هم محیط خود را می سازد و هم به وسیله محیط مزبور ساخته می شود. این مطلب شامل زندگی داخل رحمی هم می شود. البته بعضی از اثرگذاری های جنین و کودکان بر محیط خود ممکن است به غیر مستقیم باشد.

نقش همبازی ها در رشد شخصیت

کودک

در عین حال که وجود رابطه ای صمیمی و همبازی شدن با بزرگسالی مهربان برای ایجاد احساس اعتماد و ارزش، رفع نیازمندی ها، پاسخ به پرسش ها و حل مشکلات کودک الزامی است، کنش متقابل با کودکان دیگر نیز در این فرایند نقشی عمده بازی می کند. همسالان و همبازی ه ادر شکل گیری شخصیت، رفتار اجتماعی، نظام ارزشی و نحوه نگرش های یکدیگر دخالت دارند. کودکان به وسیله سرمشق دهی و سرمشق گیری در مورد اعمالی که تقلید کردنی است و بلرزشیابی فعالیت

« بسمه تعالی »

دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

مرکز توانبخشی، آموزشی، پژوهشی اسما

با روند رشد و تکامل کودک تکامل کودک فود

آشنا شوید

تهیه کننده:

مرضیه مرادی عباس آبادی (کارشناس کاردرمانی)

منیره نوبهار (کارشناس ارشد کاردرمانی)

برای کودکان ۱۹ تا ۲۵ ماهه اسباب بازی و همبازی ها اهمیت بیشتری می یابد و ارتباط اجتماعی بیشتر می شود. کودکان، برای انطباق با وضع هم بازی شان، رفتار خویش را تغییر می دهند.

(دو تا سه ساله)

کودکان دو تا سه ساله، معمولاً دوست دارند در نزدیکی یکدیگر بازی کنند و هر کدام با اسباب بازی ها و کارهای خودشان مشغول باشند. در حقیقت، تمایل دارند که به تنهایی و در میان جمع کودکان بازی کنند. در این مرحله (دو تا سه سالگی) تمایلی به سهیم کردن دیگران در اسباب بازی هایشان ندارند.

(چهارساله)

کودک چهار ساله دلش می خواهد با دیگران معاشرت کند، ولی هنوز آماده نیست مشکلاتی را که میان او و همبازی اش به وجود می آید حل کند و حتماً باید بزرگ تران در این کار دخالت کنند. کودکان چهار ساله بیشتر تمایل دارند با چهار سالگان بازی کنند.

(پنج و شش ساله)

کودک، از پنج و شش سالگی به بعد، می تواند همبازی مناسبی برای خود پیدا کند. در ابتدای این مرحله، کودک معمولاً ستیزه جو و به هنگام بازی خود خواه است. اما نباید اجازه داد این صفات جزو خلق و خوی همیشگی آنان بشود. لازم است کم کم راه و روش سلوک و سازش با بچه های دیگر رایادبگیرند.

های یکدیگر و باز خوردی که به یکدیگر می دهند، در همدیگر تاثیر می گذارند.

مراحل رشد و تکامل کودکان در انتخاب

همبازی

(۶ تا ۸ ماهه)

کودکان ۶ تا ۸ ماهه بیشتر با محیط بازی شان سرو کار دارند تا اسباب بازی یا همبازی خود. در این دوره معمولاً، به کودکان دیگر توجه نمی شود. هنگامی که تماس با کودک دیگر به وجود می آید، اگر این تماس دوستانه باشد، چیزی بیش از لبخند زدن، یا احتمالاً گرفتن کودک دیگر دیده نمی شود.

(۹ تا ۱۳ ماهه)

کودکان، از ۹ تا ۱۳ ماهگی، بیشتر به اسباب بازی توجه دارند تا همبازی. از آن جا که کودکان در این دوره به اسباب بازی خیلی اهمیت می دهند، به دعوا بر سر آنها با کودکان دیگر گرایش دارند. بر خلاف مشاجرات قبلی، دعوا شخصی تر می شود، هر چند باز هم اسباب بازی بیش از همبازی مرکز توجه است؛ یعنی هنوز خصومت واقعی به میان نیامده است.

(۱۴ و ۱۸ ماه)

کودکان بین سنین ۱۴ و ۱۸ ماهگی طرز تلقی خود را نسبت به همبازی های شان تغییر می دهند و چون نیازهای مربوط به اسباب بازی تا حدود زیادی ارضا می شوند، مشاجرات با دیگران نیز کاهش می یابد.

(۱۹ تا ۲۵ ماهه)